

In het verborgene...

Ledevaartkerk, zondag 20 januari 2019
ds. Sara Dondorp

Eerste Schriftlezing: Ester 2: 1-18

Tweede Schriftlezing: Johannes 2:1-11

Inleiding

De komende tijd lezen we in veel kerken uit het boek Ester. Spannende verhalen, die normaal niet op het rooster staan, maar die wel de moeite van het overdenken waard zijn. In de kerkelijke kalender is het vandaag Kanazondag. We lezen dan over de bruiloft in Kana, waar eerst te weinig wijn was, en vervolgens onvoorstelbaar veel te veel. Dat is misschien de overeenkomst tussen beide lezingen, in beide verhalen vloeit de wijn rijkelijk. We lezen straks uit Ester 2. Daar gaat nog iets aan vooraf. Allereerst moeten we constateren dat het een verhaal is, niet werkelijk gebeurde geschiedenis. Allerlei elementen zijn enorm overdreven aangedikt. Er is een koning met een onmogelijk groot rijk. Die geeft een feest, om duidelijk te maken hoe groot hij is. Een feest van een heel jaar lang, met alle bestuurders van het land. Stel je voor, dan wordt het land dus een heel jaar niet bestuurd. Het is één groot drinkgelag met onvoorstelbaar veel wijn. Als iedereen, incl. de koning, dronken is, moet de koningin komen. Of ze even naakt voor de mannen wil dansen. Machtige mannen die pronken met mooie vrouwen, wij noemen dat #metoo, maar het is van alle tijden. Koningin Wasti zegt nee. De koning staat in zijn hemd. Zijn raadsliden stellen een sterk staaltje damagemanagement voor. Er wordt geproclameerd, niet dat de koningin niet wilde komen, maar dat de koningin verbannen is. Plus dat alle vrouwen hun mannen moeten gehoorzamen. Dat is de beginsituatie van het verhaal. Verder speelt door heel het verhaal heen de constatering dat een wet van Meden en Perzen onherroepelijk is. Maar vervolgens krijgt het verhaal stap voor stap een andere wending.

Overdenking

Gemeente van Jezus Christus,

Er zijn mensen die vinden dat bijbelverhalen slechts sprookjes zijn. En er zijn mensen die daar helemaal niets van willen weten. Sprookjes zijn niet waar, en bijbelverhalen zijn dat wel, zeggen ze. Maar wat is waar en wat is niet waar? In onze tijd is dat onderscheid lang niet altijd duidelijk. Nog afgezien van beweringen over Fake News. En in hoeverre zijn sprookjes niet waar? Zou je van sprookjes niet kunnen zeggen dat ze iets over de werkelijkheid vertellen Op een andere manier dan je dat met de naakte feiten kunt doen. In elk geval denk ik dat sprookjes wel degelijk van betekenis kunnen zijn in het echte leven. Ik denk bijvoorbeeld aan sprookjes over heksen op bezemstelen. We weten nu dat dat allemaal niet kan, dat het bangmakerij is. Maar zo'n 400 jaar geleden werden er echte mensen veroordeeld en zelfs levend verbrand op beschuldiging van hekserij. Sprookjes kunnen dus echt wel van invloed zijn op het echte leven. Volgens mij is dat in onze tijd nog steeds zo. Denk maar aan het sprookje over het machtige eiland Albion dat heerst over alle wereldzeeën en dat alles alleen af kan. Volgens mij is het een sprookje, maar het heeft onze westerburen in een echte chaos gestort. Zo zijn er vast nog meer dingen waarvan we niet beseffen dat het sprookjes zijn. Zoals naar mijn idee de gedachte dat alle problemen altijd opgelost kunnen worden of dat technologie altijd overal een antwoord op zou hebben. Het duurt een generatie voordat we kunnen zien wat werkelijkheid is en wat fantasie, droom of sprookje was.

Vanmorgen lazen we een gedeelte uit het bijbelboek Ester. Het verhaal lijkt meer dan andere verhalen op een sprookje. Het is in veel opzichten groter dan de werkelijkheid. In het hele bijbelboek Ester komt God niet voor. Er is zelfs getwijfeld of het boek wel in de Bijbel

thuishoort. Misschien is het inderdaad een sprookje, maar dan wel een veelzeggend sprookje. In elk geval ben ik blij dat het wél in de Bijbel staat. Inderdaad lijkt het verhaal wel een beetje op onze sprookjes. Op de sprookjes van duizend en één nacht bijvoorbeeld, op Assepoester die weesmeisje was en koningin werd, of op sneeuwwitje die de mooiste was van het hele land. Het gaat over een weesmeisje dat koningin wordt, Over een koning die een karikatuur is van het koningschap en over een vreemdeling in de poort, die heel verstandig is. Tenslotte is er ook nog een klassieke slechterik, maar die komen we pas in een volgend hoofdstuk tegen.

Karikaturen zijn vaak op zichzelf veelzeggend. Ze maken iets duidelijk door een element uit te vergroten. Ahasveros is een koning die zijn macht toont door feest te vieren. En vooral door eindeloos veel wijn te drinken. Regeren doet hij eigenlijk niet. Hij laat zich leiden door zijn adviseurs. Zelf lijkt hij niet veel in te brengen te hebben. Eigenlijk is er maar een ding dat hij echt zelf doet. Hij krijgt Ester lief. Het is bijna aandoenlijk. En oh ja, hij ligt wakker van Wasti. Of van wat hij haar heeft aangedaan. Hij heeft haar verstoten met een wet van Meden en Perzen. Ze kan nooit meer terugkomen en hij mist haar. Een vrouw die Nee zegt en alleen al daarom is verstoten. Op zichzelf vind ik het prachtig dat er in zo'n patriarchale tijd zo'n sterk en zelfstandig denkend vrouwelijk karakter is bedacht. Voor mij is Wasti een held! En later Ester natuurlijk ook, maar zover zijn we nog niet.

Ester, het weesmeisje uit een bannelingenvolk, wordt gezien. Zij is één van de meisjes die van straat worden geplukt, om mee te doen aan een soort missverkiezing voor de koning. Vanaf het begin is Ester uitverkoren. Ze krijgt dienaressen, een speciale schoonheidsbehandeling en een eigen verblijf. In feite heeft ze nog niets gedaan, behalve 'mooi zijn'. Ester doet iets door te zijn wie ze is. Nee, dat klopt niet, want Ester houdt verborgen wie ze is. Ester doet nauwelijks meer dan gewoon zijn: een mooi meisje zijn. Maar ze vertelt de koning niet waar ze vandaan komt en ook niet wat haar werkelijke naam is. Ester, het nichtje van de Jood Mordechai, heet eigenlijk Hadassa. Die naam betekent 'bloeiende mirte'. Een vrolijke, hoopvolle naam. Een naam die in de oudheid stond voor geluk en liefde. Haar Joodse naam Hadassa houdt ze verborgen. Verborgen is wat haar schuilnaam betekent: De naam Ester is afgeleid van een joods woord voor verborgen. Maar die naam lijkt ook op die van de Babylonische godin Ishtar. Zo is alleen al de naam Ester een soort sprookje. Een sprookje over spelen met identiteiten. Een Joods meisje verbergt haar identiteit, omdat dat gevaarlijk is. Met haar nieuwe identiteit breekt ze het hart van de koning. Haar eigen naam verwijst naar liefde. Onder haar schuilnaam brengt ze liefde aan de koning. Dat vind ik namelijk zo mooi aan dit verhaal. De koning neemt vrijwel geen enkel initiatief. Alleen staat er: hij kreeg Ester lief. De liefde van en voor Hasassa laat zich niet verbergen! Ten opzichte van koningin Wasti heeft hij zich liefdeloos gedragen, en dan is er Ester die de liefde in hem wakker maakt. En uiteindelijk blijkt de liefde van de koning voor Ester een dynamiek in het verhaal op gang te brengen, in de richting van een goede afloop. Misschien mogen we zelfs wel zeggen dat daar, in die liefde van de koning, in die liefde van Ester, Gods liefde in het verborgene zichtbaar wordt. De naam Ester betekent: verborgen. Is het alleen haar eigen naam die ze verbergt, of verbergt ze in haar hart ook de liefde van God? Een liefde die zich uiteindelijk niet láát verbergen!

De koning richt voor Ester een drinkgelag aan. Wij lazen over een feestmaal. Dat past bij ons voorstellingsvermogen. Het oorspronkelijke woord is verwant aan het werkwoord drinken. Over eten gaat het nauwelijks, er wordt vooral veel gedronken. Deze koning toont zijn macht door heel veel wijn te schenken. Precies het tegenovergestelde is het geval op de bruiloft in Kana. Ook daar wordt feest gevierd, al gaat het er niet vrolijk aan toe. Ook daar gebeuren sprookjesachtige dingen. Dingen die in ons wereldbeeld onverklaarbaar zijn. Ook daar is wijn, maar in het begin vooral te weinig wijn. Er is een bruidegom, maar over een bruid horen we niets. Het lijkt wel een spiegelbeeld van het verhaal over Ester. Het feest van

koning Ahasveros gaat vooral over machtsvertoon. Machtsvertoon ten koste van mensen zoals koningin Wasti. De koning staat in het middelpunt, hij geeft het feest. Ook het feest voor Ester is ter meerdere glorie van de koning. In Kana gaat het over een heel andere macht. Over macht waardoor mensen tot hun recht komen. Als er een feest is, moet iedereen feest kunnen vieren. Bij dit feest staat eigenlijk niemand in het middelpunt. De bruidegom is bijna anoniem, van een bruid geen spoor. Hier staat niemand centraal en iedereen in de kring. Misschien alleen Jezus, maar dan héél onopvallend. Vaak is Gods liefde vooral in het verborgene te vinden. Daar waar wij dat helemaal niet verwachten. En hoe het nu écht zit met water en wijn, dat doet er niet toe. Deze wijn is een teken van Gods liefde voor mensen. Een wijn die eindeloos voorhanden is voor iedereen. Dat is de waarheid waar het werkelijk om gaat, een waarheid die veel waarachtiger is dan sprookjes. Wij mogen deel hebben aan Gods vreugde!

Amen